

ÉLEKTRÁ

•

Sofoklés

Městská knihovna v Praze

půjčuje

knihy, audioknihy,
obrazy, deskové hry...

nabízí prostory pro

samostatné studium,
skupinová setkání,
přednášky, konference...

poskytuje online služby

e-knihy, digitalizované dokumenty,
přednášky, kurzy...

pořádá

autorská čtení, přednášky,
koncerty, filmové projekce,
akce pro děti...

podporuje tvoření v kreativních dílnách

DOK16 pro práci se dřevem a papírem
Atelier pro šití a vyšívání

Suterén pro 3D tisk, knižní vazbu, kaligrafii a pyrografii

mlp.cz
e-knihovna.cz
knihovna@mlp.cz
facebook.com/knihovna

Élektrá

Sofoklés

Přeložil Ferdinand Stiebitz

Znění tohoto textu vychází z díla [Tragédie](#) tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Svoboda v Praze v roce 1975. Pro potřeby vydání Městské knihovny v Praze byl text redakčně zpracován.

Podle [předlohy](#) z fondu [Moravské zemské knihovny v Brně](#).

§

Text díla (Sofoklés: Élektrá), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uveďte autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 28. 2. 2023.

OBSAH

OSOBY.....	6
ÉLEKTRÁ.....	7

OSOBY

PĚSTOUN ORESTŮV

ORESTÉS, syn Agamemnonův

ÉLEKTRÁ, jeho sestra

CHRÝSOTHEMIS, druhá sestra

KLYTAIMÉSTRA, vdova po Agamemnonovi, choť Aigisthova

AIGISTHOS, král mykénský

SBOR mykénských žen

NĚMÉ OSOBY: Orestův přítel Pyladés, průvodci, služebné

Koná se za doby mytické v Mykénách před královským palácem.

Orestův PĚSTOUN, ORESTÉS a PYLADÉS se zastaví vlevo opodál paláce. PĚSTOUN ukazuje ORESTOVI do pomyslné krajiny. Před palácem stojí několik soch bohů, mezi nimi socha Apollónova.

PĚSTOUN (*k ORESTOVI*):

Ó synu vládce Agamemnona,
jenž velel kdysi Řekům u Tróje,
ted' můžeš na své vlastní oči zřít
to, čehos býval vždy tak žádostiv.
Hle, starý Argos, po němž toužívals,
kraj Ínachovny, střečkem štvané kdys;
tam boha vlkobijce, Oreste,
je lycký trh a zde nalevo
se tyčí staroslavný Héřin chrám;
a kam ted' právě přicházíme –
(*obráťí se k paláci*)

věz,

Mykény vidíš, zlatem bohaté;
a zde je zhoubný Pelopovců dům,
kde jsem tě od tvé sestry pokrevné
kdys obdržel a z vraždy otcovy
tě spasil únosem a vychoval
až v tento věk, bys pomstil vraždu otce.

Obrací se k ORESTOVI a PYLADOVI.

Nuž uraďte se rychle, Oreste
a nejmilejší z druhů Pylade,

co třeba činit! Jasná slunka zář
už ptactva ranní hlasy burcuje
a minul tmavé noci hvězdný klid.
Než tedy vyjde někdo z paláce,
vy dva se spolu smluvte! Dospěli
jsme tam, kde nemožno už váhati,
kde třeba ruku k dílu přiložit.

ORESTÉS:

Jak zřejmé, nejmilejší sluhu můj,
mi jevíš oddanosti důkazy!
Tak jako ušlechtilý kůň, byť stár,
ni v nebezpečí ducha neztrácí
a stříhá ušima, tak pobízíš
nás ty a v čele kráčíš kupředu.
Nuž zjevím, na čem jsem se rozhodl,
a ty má slova bystře poslouchej,
a mívám-li se cíle, oprav mne!

Já delfskou věštírnu jsem navštívil,
to dychtiv zvědět, jakým způsobem
bych zjednal otci pomstu na vrazích.
Bůh dal mi věštbu – jakou, ihned zvíš:
mám bez vojska a zbroje kradmo, lstí
tu spravedlivou vraždu provést sám
svou rukou. Když jsme tedy slyšeli
tu zvláštní věštbu, ty běž do domu,
až tě tam vhodná chvíle uvede,
a vyzvěď, co se děje uvnitř, vše
a pak nám o tom jasnou zprávu dej!
Jsi stár a byl jsi vzdálen dlouhý čas,
a s tímto květem šedin nepozná

tě nikdo, nebudou nic tušiti.
Ty řekni, že jsi cizinec a že
tě poslal fócký Fanoteus: ten muž
je nejvážnější z jejich spojenců.
A oznam jim, a třebaš přisahej,
že Orestés je mrtev, nešťastně
že zhynul, z vozu rozjetého v trysk
se zřítiv při pýthijských závodech.
Tak budiž upravena tvoje řeč.

My dva pak

(ukáže na PYLADA)

nejprve jak bůh si přál,
hrob otcův úlitbou teď uctíme
a zdobou, ustřiženou z hlavy mé,
a popelnici boků kovových
si potom vezmem, v křoví schovanou,
jak víš i ty, a vrátíme se sem
a v klamných slovech zprávu příjemnou
jim přineseme, že je po mně veta,
že jsem už spálen, v popel obrácen.
Co je mi věru po tom, jestliže
jen slovy zemru, ale po pravdě
se zachráním a slávy dobudu?!
Zisk nesouc, není špatná žádná řeč,
jak myslím. Vždyť jsem viděl často již
i mudrce, jak pouze naoko
a slovy zmírají; když přijdou však
zas domů, ctí je lidé ještě víc.
Tak také já mám pevnou důvěru,
že ještě pro tu klamnou zvěst, jsa živ,
zlou hvězdou nepřátelům zazáří!
Vy, otčino a božstva země té,

přijměte mě tak, by provázel
mě na mých cestách zdar, a tak i ty,
otcovský dome! Tebe očistit
dle práva, bohy poslán, přicházím.
A nevypuzujte mě v bezectí
z mé vlasti, dovolte mi založit
zas nové blaho, obnovit náš rod!
Nuž řekl jsem, co myslím. Starče, ty
už jdi a hled' svůj úkol opatřit!
My dva se odtud vzdálíme; je čas,
a ten je svrchovaným rozhodčím
nám lidem při všem, co kdy konáme.

ÉLEKTRÁ (*v domě*):

Ó žel, ó žel, já nešťastná!

PĚSTOUN (*nutí ORESTA k odchodu*):

Ba, hochu, zdá se, že jsem od vchodu
tam uvnitř služku sténat zaslechl.

ORESTÉS (*váhá*):

Zdaž není nešťastná to Élektrá?
Chceš, máme počkat, nářky vyslechnout?

PĚSTOUN:

Ne, nezkoušejme dříve konat nic
než plnit příkaz Foibem vydaný.
A počnem tím, že vykonáte dřív
tu oběť otci! To nám přinese,
jak myslím, v díle zdar a vítězství.

Odejdou.

*Z paláce vystoupí ÉLEKTRÁ v prosté přepásané říze tmavé barvy;
vlasy má ostříhány.*

ÉLEKTRÁ:

Ó světlo ty ctné
a vzduchu, jenž světa jsi částí jak zem,
jak četných žalných nářků,
jak četných ran jste mi svědky,
jež ňadra mi do krve drásají vždy,
když ponurá, tmavá uplyne noc!
A což ta mých nočních „veselic“ strast
v tom domě – mé odporné lůžko ji zná,
co nad otcem ubohým nářků a slz
jsem prolila! Arés, ten krvavý bůh,
mu v daleké cizině neslavil kvas:
má rodná matka a Aigisthos,
ten souložník její, jak drvaři dub
mu vražednou sekyrou roztáli leb!
A nelká nad ním nikdo leč já,
ach, otče, a tys
tak nectně a žalostně zhynul!

Já nikdy se však
těch nářků a kvílení nemíním vzdát,
co na hvězd zářné blesky
a denní světlo smím hledět;
jak slavík, zbavený mládčátek svých,
zde před domem otcovským, ozvěnou všem,
chci volat a vydávat pohřební kvil.

Ó příbytku Hádův a Persefonin,
ó podsvětní Herme a Kletbo ty ctná,

vy Lítice mocné, jež bohů jste plod
a vidíte, jestli kdo zločinem klesl,
a je-li kdo o lože okrádán lstně,
ó přijďte a pomozte, pomstěte nám
tu otcovu vraždu, a pošlete mi
též mého bratra! Já samotna jsem
a nemám už sil
své bolesti vyvážit břímě!

Za řeči ÉLEKTRĚINY vejde SBOR ŽEN.

NÁČELNICE I. POLOSBORU:

Dítě, dítě, jež přebídná máť
zrodila, Élektro, proč ty se tak
v slzách rozplýváš věčným nářkem
nad Agamemnonem, který kdys bezbožně
šalbou tvé úskočné matky byl polapen
a bídnou rukou utracen?
Kéž zhyne ten,
kdo spáchal ten čin! – ač smím-li takto mluvit.

ÉLEKTRÁ:

Ach, dcery vzácných otců,
v útrapách mých jste přišly mě potěšit.
Vím to a rozumím, není mi neznámo,
proč jste sem přišly. Však nemíním zanechat
nářku a kvílení nad otcem ubohým.
Vy však, které to, co činím,
všelikým vděkem své lásky mi splácíte,
vy nechte mě takto šílet,
ach, nechte, ach, nechte mě, prosím!

NÁČELNICE II. POLOSBORU:

Vždyť přec od proudů podsvětních
otce mi nevzkříšíš na tento svět
žádnou prosbou a žádným lkáním.
Ničíš se jen, když z rozumné bolesti
v nezdolnou upadáš, stále jen žalostníc;
v tom není pro tvé strasti žádné úlevy!
Tak přetěžký žal – ó proč mi po něm toužíš?

ÉLEKTRÁ:

Necita zapomíná
rodičů svých, již zemřeli neblaze!
Ale mé srdce má potěchou slavíka,
posla to Diova, plachého, kvilného:
želí on Itya, stále jen Itya.
Oh, ty přenešťastná máti,
Niobo, ty jsi mi šťastná jak bohyně:
kdes v dalekém skalním hrobě,
ach, pláčeš, ach, pláčeš jen stále!

NÁČELNICE I. POLOSBORU:

Ty nejsi z lidí jediná,
mé dítě, kterou stihl bol;
proč ty se mu více poddáváš než druzí
zde v domě, s kterými tě pojí rod a krev,
Chrýsothemis a Ífianassa? A bratr tvůj šťastný?
Skryt žalu tráví své mládí,
a slavná mykénská země ho jednou radostně přijme,
Zeus bude laskavě kroky mu řídit,
on přijde, on přijde – Orestés urozený!

ÉLEKTRÁ:

Ach, toho čekám nezmarň já ubohá
a tčkám stále neprovdána, bez dítek,
v slzách se rozplývám, nesu tu sudbu zlou,
která je bez konce. Ale on zapomněl,
čím jsem mu prospěla, o čem byl poučen.
Klamné je vše, co mi vzkazuje po poslech.
Vždyť stále touží, touží jen,
však přijít stále vhodným neuznává.

NÁČELNICE II. POLOSBORU:

Bud' klidná, dítě, klidná bud'!
Jest na nebi ještě mocný Zeus,
jenž vidí všecko a jenž všemu vládne.
Nuž tomu svěř svůj přežalostný bol a hněv,
nechovej nepřátel v přílišné zášti, ni nezapomínej!
Je Čas bůh hojící rány.
I mladý bratr tvůj v dáli,
tam na břehu kríského kraje,
bohatém stády, i božstvo to vznešené,
jež v podsvětí vládne, jsou tebe pamětlivi.

ÉLEKTRÁ:

Však já – ach, žití mého velká část
už v beznaději minula, už nemám sil.
Mládí si užívám, nemajíc rodičů,
nemajíc přítele, jenž by mě ochránil;
rovna jsem ženštině žijící v podruží,
bez cenné; otcovy komnaty poklízím
v tak nedůstojném oděvu
a hlad svůj sytím zbytky z prázdných stolů.

NÁČELNICE SBORU:

Ó žalný ten při návratu hlas,
ó žalný ten zvuk, když na otcovských
jej lehátkách zasáhla v hrdinnou skráň
té sekyry kovové rána!
Tu vraždila láska, jak radila lest,
ty strašlivě zplodily strašlivý zjev,
ať byl to už bůh, ať smrtelný tvor,
kdo tu hrůzu spáchal.

ÉLEKTRÁ:

Ó nadevše, nadevše trpký ten den
a nejtrpčí ze všech, jež přišly mi kdy!
Ta noc a příšerně zločinné
té hostiny úžasná tíž,
kdy otec můj zakusil
z těch dvojích rukou hanebnou smrt,
jež zmařily zrádně život můj,
jež i mne tak zničily!
Kéž postihne mocný Olympu pán
ty vrahy pomsty pokutou,
nechať se žádnou už radostí netěší,
když spáchali takový zločin!

NÁČELNICE SBORU:

Dej pozor a nemluv přesmíru!
Což nechápeš nic, jak nynější stav
ti vznikl? Ty samas to přivedla tam,
že do pohrom upadáš mrzce!
Co běd sis přesmíru zjedнала tím,
žes vášnivé myslí, a stále si boj

tím plodíš? Že neradno s mocným se přít,
na to zapomínáš!

ÉLEKTRÁ:

Ach, jednati strašlivě strašlivý los
mě přinutil. Vím to a vašeň svou znám!
Však třeba je los můj strašlivý,
já nemohu zdržet svých běd,
co dýchat budu a žít.
Vždyť od koho přijmu kdy útěšnou řeč,
mé milené družky, od koho,
kdo zná soudit rozumně?
Mé těšitelky, ó nechte mne jen,
ó nechte! Věčným bude můj žal
nazýván, bez konce budu se soužití
a takto bez míry kvílet!

NÁČELNICE SBORU:

My z lásky jak věrná matka
ti radíme, věř! Ó nechtěj
strast na strast sobě plodit!

ÉLEKTRÁ:

Cožpak má nějakou míru mé trápení?
Pověz, je slušno nic nedbati zesnulých?
V kompak z lidí ta zásada vznikla?
Necht' u lidí takových nedoжду cti,
a čeká-li mne snad v životě zdar,
ať v klidu ho nesmím užívat kdy,
svých prudkých nářků když zadržím let
a rodičů nebudu ctít!
Bude-li v hrobě dlít

ubohý nebožtík,
prach a pouhé nic,
oni však krví krev
za trest navzájem nesplatí,
pak po studu i zbožnosti
je veta u všech lidí!

NÁČELNICE SBORU:

My přišly k tvému blahu, dítě mé,
i k svému. Křivě-li však mluvíme,
mějž pravdu ty! My chceme jíti s tebou.

ÉLEKTRÁ:

Stydím se, ženy, zdá-li se vám snad,
že příliš hojným nářkem žalostním,
však odpustte, tak jednat násilí
mě nutí. Která žena šlechetná
by takto nejednala, otcovské
zříc pohromy? A já je rozkvétat
zřím dnem i nocí spíš než mizeti!

Má matka, jež mi dala život, jest
mi nejvýš nepřátelská; v domě svém
já s vrahy svého otce musím dlít,
a ti mnou vládnou, na nich záleží,
zda mám co dostat či být bez toho.
A dále, jaké, myslíš, trávím dny,
když vidím, jak si sedí Aigisthos
tam na otcově stoličce, vidím ho,
jak nosí tatáž roucha jako on
a bohům z číše vína ulévá

tam u krbu, kde jeho zahubil,
a vidím vrchol vši té zpupnosti,
jak na otcově lůžku jeho vrah
s mou bídnou matkou léhá, pakli se
smí *ta* zvat matkou, jež s ním souloží.

Je ona smělá tak, že obcuje
s tím proklatcem, a z pomsty nemá strach;
jak by se vysmívala činům svým,
když zjistí příchod dne, kdy zabila
lstně mého otce kdysi, pořádá
vždy tance sborů, dává stínat brav
co bohům spásy obět měsíční.
Já nešťastná to zřím, kdes v domě lkám
a tonu v slzách, úpím nad hodem
tím přeneblahým, zvaným po otci,
však sama pro sebe: ni vyplakat
se nesmím svému srdci k potěše!
Ta žena, jenom slovy šlechetná,
mě kárá, takto mi zle vyčítá:
„Ty bohaprázdná, nectná ohavo,
což zemřel otec tobě jedině
a nikdo jiný z lidí netruchlí?
Zhyň bídně, a kéž bozi podsvětní
tě nikdy těchto nářků nezprostí!“
Tak zpupně mluví. Leč když od kohos
se doslechne, že přijde Orestés,
tu přímo zuří, ke mně přiběhne
a křičí: „Nejsi mi tím vinna ty?
Není to tvoje dílo? Z rukou mých
jsi Oresta mi vzala úskočně

a odklidila. Bud' si jista však,
že mi to po zásluze odpykáš!“

Tak laje, a ten ženich slovutný
je s ní a sám ji k témuž ponouká,
ten prazbabělý, praničemný tvor,
jenž s ženami jen spolčen bojuje.
Já ubohá však stále Oresta
jen čekám, že mi přijde, zproští mne
zde těchto béd, a hynu mezitím.
On se jen stále chystá jednati,
a zničil tak mé všechny naděje –

Kdo takto žije, družky, nemůže
být rozvážný ni zbožný; ve zlu jsa,
též musí nutně zlem se zanášet.

NÁČELNICE SBORU:

Když takto mluvíš, pověz: Aigisthos
je nablízku, či z domu odešel?

ÉLEKTRÁ (*přikyvuje na konec otázky*):

Tak jest. Bud' jista, kdyby tady byl,
já ven bych nešla. Ted' je v polích kdes.

NÁČELNICE SBORU:

Nuž mohu si snad s tebou směleji
ted' pohovořit, je-li tomu tak.

ÉLEKTRÁ:

Je pryč, i ptej se podle libosti!

NÁČELNICE SBORU:

Však už se ptám. Co myslíš, přijde bratr,
či váhá? Ráda bych to věděla.

ÉLEKTRÁ:

Chce přijít, co však říká, neplní.

NÁČELNICE SBORU:

Muž váhá rád, když chystá velký čin.

ÉLEKTRÁ (vzrušeně):

Však já ho bez váhání spasila!

NÁČELNICE SBORU:

Jen klid! Je hodný, aby milým přispěl.

ÉLEKTRÁ:

Já věřím, sic bych déle nežila.

NÁČELNICE SBORU:

Už zmlkni! Právě zřím, že pokrevná
tvá sestra, z téhož otce, z téže matky,
jde z domu, Chrýsothemis, s oběťmi,
jež stínům podsvětním se vzdávají.

*Z paláce vychází CHRÝSOTHEMIS. Je vyzdobena, má bohaté vlasy.
Provází ji služka s košíčkem, v němž jsou mimo jiné i nůžky.*

CHRÝSOTHEMIS (k ÉLEKTŘE):

Jaké zas řeči, sestro, u vchodu
zde vedeš? Nechceš se dát poučit
ni dlouhou dobou, abys vášnivé

své mysli nehověla naplano!
Vím ovšem tolik, že mne trápí též
ty poměry, a kdybych nabyla
dost síly, dala bych jim
(ukazuje na dům)

najevo,
jak o nich smýšlím. Ale v bouři zla
mám za dobré plout s plachtou spuštěnou,
ne zdát se jednat, ale neškodit.
A ty se, prosím, chovej také tak!
Ne to, co říkám: to, jak soudíš ty,
je ovšem správné; mám-li svobodna
však žítí, musím mocné poslouchat.

ÉLEKTRÁ:

Ty patříš otci, jehož dcera jsi,
však žel, tys zapomněla na něho
a dbáš jen ženy, jež tě zrodila.
Své všechny výstrahy mé osobě
máš od ní, ze svého nic neříkáš.
Vol tedy ze dvou věcí jednu: buď
být nerozumná, nebo rozum mít,
a přitom nevzpomínat drahých svých.
Ty říkáš právě: kdybys nabyla
dost síly, že bys dala najevo
své záští k nim. Než když já všemožně
mstím otce, ty mi nepomáháš nic,
ba zrazuješ mě z toho jednání!
Zda nedružíš tak ke zlu zbabělost?
Vždyť – vylož mi, a ne-li, ode mne
se pouč, jaký by mi kynul zisk,
když zanechám těch nářků? Nežiji?

Sic bídne, vím, však mně to postačí!
Je
(ukazuje na palác)
trápím, ale nebožtíkovi
cti přitom dodávám, ač lze-li se
jak zavděčovat mrtvým pod zemí.
Ty chováš zášť jen slovy, skutky však
se s otcovými vrahy spolčuješ.
Já se jim tedy nikdy nepoddám,
byť se mi těch tvých výhod, jimiž se
teď honosivě pyšníš, dostalo!

Ukazuje přitom na šperky, jimiž je CHRÝSOTHEMIS ozdobena.

Jen ty si měj stůl bohatý, a vším
ať oplývá tvůj život, ale mně –
mně jedinou je potravou buď to,
že trápím, koho trápit mám! Tvá „čest“
mne neláká, a nelákala by
ni tebe, kdybys měla rozvahu.
Však takto, mohouc nejlepšího otce
se zváti dcerou, zvi se matčinou!
Tak zjevíš všem svou špatnost, zradíš-li
své přátele a otce mrtvého.

NÁČELNICE SBORU:

Nech, probůh, hněvu! Z řečí obou z vás
lze čerpat zisk, jen kdybys uměla
(ukazuje na ÉLEKTRU a CHRÝSOTHEMIDU)
ty jejích užívat a ona tvých.

CHRÝSOTHEMIS:

Jsem zvyklá jejím řečem, ženy mé,
a sotva bych jich byla vzpomněla;
leč slyším, že jí hrozí velké zlo,
jež dlouhé její nářky zarazí.

ÉLEKTRÁ:

Nuž zjev tu hrůzu! Je-li silnější
mých běd, snad nebudu již odpírat.

CHRÝSOTHEMIS:

Však ti to řeknu, pokud o tom vím.
Jestliže těch svých nářků nenecháš,
chtí *tam* tě poslat, kde prý neužříš
už nikdy jasné záře sluneční:
zem opustit a v hrobce klenuté
kdes žítí máš a nad svou bídou lkát.
A proto si to rozvaž! Stihne-li
tě jednou něco zlého, nekárej
pak mne! Jeť nyní čas být rozumný.

ÉLEKTRÁ:

To se mnou míní vskutku učinit?

CHRÝSOTHEMIS (*přisvědčujíc*):

Tak jest; jak přijde domů Aigisthos.

ÉLEKTRÁ:

Když tak, jen ať se vrátí třebaš hned!

CHRÝSOTHEMIS:

Jakous to vyřkla kletbu, nešťastná!

ÉLEKTRÁ:

At' přijde, chce-li mi co udělat!

CHRÝSOTHEMIS:

Co to chceš zakusit? Jsi při smyslech?

ÉLEKTRÁ:

Chci od vás prchnouti co nejdále.

CHRÝSOTHEMIS:

A nynější svůj život – toho nedbáš?

ÉLEKTRÁ (*trpce*):

Ten krásný život můj, div divoucí!

CHRÝSOTHEMIS:

Ó byl by, kdybys byla rozumná!

ÉLEKTRÁ:

A neuč mne k mým drahým špatnou být!

CHRÝSOTHEMIS:

To ne, však býti mocným po vůli!

ÉLEKTRÁ:

Tak se koř ty! V mé povaze to není.

CHRÝSOTHEMIS:

Je dobré z nerozumu nepadnout.

ÉLEKTRÁ:

Třeba-li, padnu, svého otce mstíc.

CHRÝSOTHEMIS:

Já vím, že mi to otec odpouští.

ÉLEKTRÁ:

Ta slova pouze špatní pochválí.

CHRÝSOTHEMIS:

Ty neposlechneš, nepřisvědčíš mi?

ÉLEKTRÁ:

Ne! Nikdy nechci být tak bezhlavá.

CHRÝSOTHEMIS (*majíc se k odchodu*):

Já tedy půjdu, kam jsem poslána.

ÉLEKTRÁ (*ukazujíc na konvici*):

Čí je to oběť? Kam se ubíráš?

CHRÝSOTHEMIS:

Mne posílá s ní matka na hrob otci.

ÉLEKTRÁ:

Jak, tomu, jehož – nejvíc nenávidí?

CHRÝSOTHEMIS (*přikyvuje a vpadá hořce*):

Zabila! To jsi chtěla říci as.

ÉLEKTRÁ:

Kdo jí to vnukl, kdo to navrhl?

CHRÝSOTHEMIS:

Snad noční přízrak, pokud se mi zdá.

ÉLEKTRÁ (*vzpíná ruce*):

Přispějte, bozi otců, aspoň teď!

CHRÝSOTHEMIS:

Což z toho strachu čerpáš útěchu?

ÉLEKTRÁ:

Ten sen mi vylož, pak ti odpovím!

CHRÝSOTHEMIS:

Co já vím, na to stačí málo slov.

ÉLEKTRÁ:

Rci aspoň to! Tak často málo slov
už lidi srazilo i povzneslo.

CHRÝSOTHEMIS:

Prý viděla, jak otec tvůj i můj
zas přišel na svět, by se podruhé
s ní setkal. Vstoupil tedy do síně
a chopil žezlo, jež kdys nosil sám
a nyní Aigisthos, a u krbu
je vetkl v zem a bujná ratolest
prý z něho vzešla a ta zastřela
svým stínem celou zemi mykénskou.
Tak jsem to od kohosi slyšela
pak vyprávět, jenž byl přítomen,
když zjevovala slunci ten svůj sen.
A víc už nevím, leč že z toho snu
má strach a že mě *proto* posílá.
Nuž při rodinných bozích, dbej mých slov,

at' z nerozumu žalně nepadneš.
Když zhrdneš mnou, zlo vrátí mi tě zpět.

ÉLEKTRÁ:

Nic z toho, co tu neseš, nevkládej,
má milá, na hrob! Nesluší se ti
a není zbožné otci oběti
klást na hrob, přinášet mu úlitbu
té nepřátelské ženy zločinné.
Bud' to hod' do vod, nebo v hlubokém
to písku ukryj, odkud z toho nic
tam nepřijde, kde otec spočívá!
Nechť je to pro ni, ač by zemřela,
tam dole jako poklad schováno!
A vůbec, kdyby ona nebyla
z žen nejsmělejší, nekrášlila by
zde touto nepřátelskou úlitbou
hrob toho, jehož sama zabila.
Jen uvaž: myslíš, že by nebožtík
tam v hrobě mile přijal dary té,
jíž nectně zabit byl a zohaven
jak nepřítel, jež skvrny krvavé
k své očistě mu o vlas otřela?
Ne, ne! Jen toho nechej! Ustřiхни
si z hlavy konečky svých kadeří,
a vem též ode mne, ach, nešťastné,
tu kadeř prosebnou a dej mu ji
– sic malý dar, je z toho však, co mám –

Za řeči podá služebná z košíku CHRÝSOTHEMIDĚ nůžky a převezme od ní konvici. CHRÝSOTHEMIS a po ní ÉLEKTRÁ si ustřihnou něco vlasů a vloží je do košíku.

– i pás můj, nezdobený přepychem!

Odepíná pás a vkládá jej do košíku.

A padnouc na zem, pros ho, aby nám
byl milostiv a vyšel z podsvětí
a proti nepřátelům přispěl nám;
a aby Orestu přál zvítězit
a šlápnout na šíji svých nepřátel,
ať můžem příště rukou štedřejší
ho ctít než dary, dnes jež věnujem.
Já tuším ovšem, tuším, že ten sen,
tak příšerný, byl poslán rodičce
též jakous péčí otce našeho;
však přec tu oběť, sestro, vykonej
a přispěj sobě, mně a tomu zvlášt',
jenž je nám ze všech lidí nejdražší,
naš otec, který leží v podsvětí!

NÁČELNICE SBORU (*k CHRÝSOTHEMIDĚ*):

Ta dívka mluví zbožně. Ty pak slyš,
měj rozum, drahá, učiň to, co chce!

CHRÝSOTHEMIS (*bere od služebné konvici a chystá se k odchodu*):

Nuž učiním to, neboť pro pravdu
se není třeba s vámi dvěma přít;
spíš třeba uspíšiti jednání.
Však podnikám-li tento smělý čin,
mé drahé, mlčte o něm, při bozích!
Zví-li to matka, trpký bude as
ten pokus, kterého se odvážím.

Odchází se služebnou stranou.

ÉLEKTRÁ ji sleduje pohledem.

SBOR ŽEN:

Ač není-li planý věštný můj um
a moudrého důvtipu zcela prost,
Diké, pomstu věštící,
už přijde, v rukou spravedlivé vítězství,
už přijde na ně, dítě, přijde zakrátko!
V mé srdce vešla důvěra,
když jsem slyšela právě
o tom sladkozvučném snu.
Vždyť nikdy nezapomíná
ten, kdo tě zplodil, Řeků král,
ni stará ona sekyra,
ukutá kovem, dvojsečná,
jež ho s největší potupou
a hanbou usmrtila.

Kdes v záloze strašná Lítice dlí,
však přikvačí, nezdolná, rychlá jak blesk,
krokem nohou kovových.
Vždyť stíhá provinilce, kteří nemravně
a hříšně v sňatek vejdou, krví ztřísněný.
Mně napadá, zda není ten sen
jistým znamením pro nás,
mstitele i spojence,
že se již blíží odplata.
Sic není žádného věštění
zde na světě, ni z hrozných snů,
ani z božích výroků,

jestliže cíle nedojde
to zjevení dnešní noci.

Ó Pelopovy dávné
vy závody, plné strastí,
co přivedly jste žalu na tuto zem!
Co spočinul v mořských vlnách
kdys Myrtilos věrolomný,
když ze zlatého vozu
lstí ničemnou byl sražen
a bez památky zhynul – od oněch dob
už mrzkost, plná žalu,
zde tohoto nemíjí domu.

*Z paláce vychází KLYTAIMÉSTRA provázena služebnou, jež nese
v obětním košíku různé plody z polí a ze zahrad.*

KLYTAIMÉSTRA (*k ÉLÉKTŘE, dosti mírně*):

Ty se zas volně touláš, jak se zdá:
Aigisthos není doma, který ti
vždy bránil, abys nechodila ven
a neostouzela své přátele!
Teď, když je vzdálen, mne ty nedbáš nic.
A přece jsi mě často u mnohých
už pomluvila, že prý bezprávně
a drze vládnou a tvé jednání
i tebe zpupně pronásledují.
Já nejsem zpupná, že však mluvíváš
zle o mně, mluvím s tebou také zle.
Je záminkou ti otec, ničím víc,
že zahynul mou rukou. Ano, mou,
to vím a nemohu to zapírat.

Však to mu Diké život zmařila,
a nejen já, a ty jsi pomáhat
jí měla, kdybys byla rozumná!

Odpor u ÉLEKTRY.

Vždyť ten tvůj otec, nad nímž stále lkáš,
ten z Řeků jediný se odvážil
tvou rodnou sestru obětovat bohům,
ač nezná on, jenž plodil, oněch bolestí
a muk co já, jež jsem ji rodila.
Nu budiž! Rci mi tedy, pro koho
ji obětoval? Řekneš: pro Řeky?
Ti neměli však práva zabít tu,
jež byla má! A jestli pro bratra
ji zabil, Meneláa, neměl mi
to odpykat? Což neměl děti dvě
ten bratr? Ty přec měly zemřít spíš,
když oni rodiče je zrodili,
jimž k vůli se ta plavba konala!
Či měl snad Hádés touhu na mých spíš
se dětech pást než na Heleniných?
Či snad dal výhost lásce k dětem mým
ten otec ničemný a k bratrovým
jí cítil dost? Zdaž není bezhlavý
a špatný otec, který takto jedná?
Tak myslím, byť tys jinak soudila,
a mrtvá, kdyby mohla promluvit,
by se mnou souhlasila. Nuže já
se nad tím činem nermoutím; a ty
vše rozvaž dřív, a pak haň příbuzné!

ÉLEKTRÁ:

Ted' neřekneš, že jsem ti ublížila
já dřív a žes mě pak ty pokárala!
Však dovol za mrtvé mi promluvit
dle pravdy, za otce i za sestru!

KLYTAIMÉSTRA:

Jen mluv! A kdybys tak vždy začínala,
pak by mne nedráždila slova tvá.

ÉLEKTRÁ (*zpočátku mírně, pak stále vzrušeněji*):

Hned začnu. Otce, pravíš, zabilas.
Ať neprávem, či právem, možno-li
co říci nadto hanebnějšího?
Však slyš: tys neprávem ho zabila!
To tě jal svůdnou řečí ničemník,
s nímž nyní žiješ! Taž se lovkyně,
ctné Artemidy, koho trestala,
když upoutala větry v Aulidě!
Či já to povím sama – bohyně
se člověk nesmí tázat. Otec můj
se v jejím háji, jak jsem slyšela,
kdys bavil a svým krokem vyplašil
tam daňka pestrého, i skolil ho,
a chlubné slovo vyklouzlo mu z úst.
A tím se rozhněvala Artemis
a zdržovala Řeky, dokud by
jí otec za zvěř neobětoval
svou dceru. Tak to bylo s obětí
té dívky; neboť vojsko nemohlo
se domů ani k Tróji odebrat.
A proto ji on v oběť přinesl,

byv k tomu přinucen a stěží jen,
když se byl dlouho vzpíral nadarmo,
a ne snad kvůli Meneláovi!
A chtěl-li přitom (abych přihlédla
i ke tvým slovům) bratru přispěti,
což musel proto skonat rukou tvou?
Jaký to velí zákon? Míníš-li
ten zákon lidem ukládati, hled',
ať neuložíš sobě strast a žal!
Vždyť budeme-li splácet smrtí smrt,
dojdeš-li práva, první zemřeš ty!

Však – nepředstíráš lichou záminku?
Jen pověz, prosím, proč teď provádíš
ty skutky ze všech nejhanebnější?
Ty souložíš přec s vrahem, s kterým jsi
dřív zahubila otce našeho,
a děti jemu rodiš, dřívější
však děti, poctivé a z manželství
kdys poctivého, ty jsi odvrhla.
Jak bych to mohla schválit? Nebo, rci,
i to je za dceru snad odplatou?
Však hanba, řekneš-li to! Pro dceru
se vdávat klidně za nepřítel
je nemravné!

Stupňuje řeč v ironii.

Však dosti! Tebe přec
já ani nesmím napomínati.
Ty všude hlásáš, že prý matku svou
jen pomlouváme; já tě za naši

však paní spíš než matku pokládám.
Jak trudný život! Ty a ten tvůj druh
mě hojným zlem jen stále daříte.
Ten druhý, nebohý můj Orestés,
jen stěží ušel ruce tvé a teď
svůj život bídně tráví v cizině.
Tys mi už často vytkla, že ti jej
prý vychovávám jako mstitele;
nuž buď si jista: míti dosti sil,
já bych ho k tomu vychovávala!
A proto hlásej všude, třebaš že
jsem zlá, či jízlivá, či nestoudná;
neb dovedu-li takto jednati,
tvé povaze as hanbu nedělám!

NÁČELNICE SBORU:

Jak soptí hněvem! Že by dbala však,
zda jedná po právu, už nevidím.

KLYTAIMÉSTRA (*k NÁČELNICI SBORU*):

A jakpak já bych měla téhle dbát,
jež takto potupila matku svou,
a k tomu takto mladá? Nemyslíš,
že ta je všeho schopna bez studu?

ÉLEKTRÁ:

Buď jista, že mě nad tím jímá stud,
i když se ti to nezdá! Dobře vím,
že jednám na své mládí nevhodně
a tak, jak se to na mne nesluší.
Tvé nepřátelství však a skutky tvé

mě nutí takto přes moc jednati.
Vždy z mrzkých skutků mrzkost pochyťíš!

KLYTAIMÉSTRA:

Ty nestoudnice, já a slova má
i skutky svádějí tě k řečnění!

ÉLEKTRÁ:

Tím vinna ty, ne já! Ty pácháš čin,
a čin si vždycky najde slova svá.

KLYTAIMÉSTRA:

Při mocné Artemidě, odpykáš
tu smělost, jak jen přijde Aigisthos!

ÉLEKTRÁ:

Aj, hněvy? Dovolilas říci mi,
co chci! Jsi věru špatná posluchačka.

KLYTAIMÉSTRA (*napolo se odvracejíc, velmi sklesle*):

Když jsem ti dovolila říci vše,
buď zticha, nech mě oběť vykonat!

ÉLEKTRÁ:

Ó prosím, obětuj a nesváděj
to na má ústa! Neřeknu už nic.

Odstoupí stranou, KLYTAIMÉSTRA vezme od služky obětní dary a klade je k soše Apollónově.

KLYTAIMÉSTRA (*k služebné*):

Má průvodkyně, pozdvihni mi již

ty dary ze všech plodin vybrané!
Chci boha prosit, aby zbavil mne
té hrůzy, jež mě nyní ovládla.
Ó slyš mne, slyš, ó Foibe ochranný,
mou skrytou prosbu – nejsou přátelé
zde u mne a já nesmím na světlo
vše vynášet, když ta
(pokynem ukáže na *ÉLEKTRU*)
je nablízku,
by v zášti křikem úst svých halasných
zlé zvěsti netrousila po obci.
Slyš mne, jak žádám! Povím takto vše:
Ten přízrak dnešní noci záhadný,
to vidění mi, lycký vladaři,
rač splnit, je-li dobré; je-li zlé,
obrat' je nazmar našich nepřátel!
A chce-li mě snad někdo z bohatství,
jímž slynu, vyštvat, nedopouštěj to:
necht' žiji stále bez trudu a dům
i žezlo Átreovců ovládám,
necht' trávím s nynějšími přáteli
dny poklidné a s těmi z dětí svých,
jež nechovají ke mně nenávist
a netrápí mne trpkým jednáním!
Ó slyš to, lycký bože, laskavě,
dej nám to všem, jak o to žádáme!
Vše ostatní ty jistě jako bůh
víš dobře, třebaš o tom nemluvíš;
kdo vzešel z Dia, musí vědět vše.

Ke konci řeči přichází ze strany PĚSTOUN ORESTŮV. Z přítomných si ho zprvu nikdo nevšimne.

PĚSTOUN (*ukazuje na dům*):

Cizinky, rád bych zvěděl bezpečně,
zda je to palác vládce Aigistha.

NÁČELNICE SBORU:

Je, cizince, tos dobře uhodl.

PĚSTOUN (*pohlížeje na KLYTAIMÉSTRU*):

A hádám dobře, tuše jeho choť
v té paní? Vypadá jak vládkyně.

NÁČELNICE SBORU:

Ó zajisté – ta stojí před tebou.

PĚSTOUN (*se ukloní*):

Bud', paní, zdráva! Milou tobě zvěst
i Aigisthovi přítel posílá.

KLYTAIMÉSTRA:

Tvá slova vítám. Ale zvěděla
bych ráda, kdo tě ke mně vypravil?

PĚSTOUN:

Fanoteus focký dal mi vážný vzkaz.

KLYTAIMÉSTRA:

A jaký, hoste? Jistě milou zvěst
mi od milého muže vyřídíš.

PĚSTOUN:

Vše shrnu krátce: Orestés je mrtev.

Pohnutí ve sboru.

ÉLEKTRÁ:

Já přenešťastná, veta po mně dnes!

KLYTAIMÉSTRA (*chvatně*):

Co díš, co pravíš, hoste! Téhle
(*ukazuje na ÉLEKTRU*)

nedbej!

PĚSTOUN:

Orestés zemřel. To jsem děl a dím.

ÉLEKTRÁ:

Je po mně ubohé, jsem zničena!

KLYTAIMÉSTRA (*k ÉLEKTRĚ hrubě*):

Ty si hled' svého!

K PĚSTOUNOVI.

Mně však, cizinče,
mně řekni pravdu, jak on zahynul!

PĚSTOUN:

Já jsem byl proto poslán, povím vše.
K závodům, slavné Řecka ozdobě,
on přišel účastnit se delfských her.
Když slyšel hlasatelův jasný hlas
zvat k běhu, jímž se nejprv závodí,
on vešel, skvělý, takže všichni žasli.
Když dospěl k cíli dráhy úspěšně,

jak jeho vzhledu odpovídalo,
s vítězným čestným darem odešel.
A jak ti mohu líčit několik
jen málo slavných činů hrdiny
tak zdatného, jichž bylo tolik? Věz
jen jedno, paní: ze všech závodů,
jež borcům ohlásili soudcové,
on dostal všechny ceny vítězné,
a jak byl veleben, když hlásili,
že z Argu jest a sluje Orestés,
syn Agamemnona, jenž slavný voj
kdys proti Tróji z Řecka shromáždil!
Tak se mu vedlo dosud. Chce-li však
bůh škodit, ani silný neujde.
Byl jiný den, kdy jízdni závody
se rychlonohé zjitra konaly:
on s mnoha vozataji vešel též.
Jeden byl Achaj, druhý ze Sparty,
dva Libyové, správci čtyřspřežních
dvou vozů, pátý byl sám Orestés,
jsa thessalskými koni opatřen,
a z Aitólie s koni plavými
byl šestý, sedmý pak byl Magnétan
a osmý, bílých koní, Ainian,
devátý z Athén, bohy stavěných,
a Boiót dovršoval desítku.
Kde místo stanovení soudcové
jim losem určili, tam stanuli,
roh z kovu zazněl, vyrazili vpřed
a vzkřikli na koně a opatři
v svých rukou potřásli. I rozlehl
se drahou rachot vozů hrčivých,

a prach se zdvíhal, pomísili se
a nešetřili bodců, každý z nich
se snažil předstihnout vůz před sebou
i frkající koně. Stříkala
z úst koní pěna, vozkům na záda
ji vrhal dech i do běžících kol.
On objížděl vždy cílový sloup tak,
že se ho takřka pístem dotýkal,
a přitom náručáka popouštěl
a podsedního pevně zdržoval.
A nejprve jel zpříma každý vůz.
Však tvrdohubí koně, s nimiž jel
ten Ainian, se náhle splašili
a zatočivše, když on začínal
už sedmý oběh, šestý ukončiv,
srazí se čely s vozem Barčana.
Tím jedním neštěstím se stalo, že
druh vrážel do druhu a vozy si
tak rozbíjeli – celá kríská pláň
se vozů troskami hned plnila.
Když to zřel znalý z Athén otěžník,
strh' koně stranou, zvolnil běh, a vír,
jenž na dráze se zmítal, obejel.
A jako poslední jel Orestés,
hned za ním; spoléhalt' se na konec.
Když vidí však, že zbývá jediný,
hned práskne bičem, až to zalehlo
v sluch rychlých koní, za ním pustí se,
a vyrovnavše hřebce, hnali se,
hned ten, hned onen předjíždějíce
se spolu o hlavu svých spřežení.

A při všech jedenácti obězích
jel bezpečně a šťastně, nebožák,
jsa vzpřímen na svém voze vzpřímeném.
Však potom, levý kůň jak zahýbal,
a on mu pouštěl uzdu, nevěda
se otřel o sloup, náboj nápravy
se vprostřed zlomil a on z korby ven
se vykotil a v tenké řemení
se zaplet; a jak padal, spřežení
se středem závodiště rozběhlo.
Když ho lid viděl z korby padati,
hned nad jinochem žalně zaúpěl,
co vykonal a jak zlý osud má:
Byl smýkán v prachu, hned k nebi se však
zas tělem vznášel, až pak vozkové,
jen stěží zadrževše koní běh
ho vyprostili. Tak byl zkrvaven,
že by ho nikdo z přátel nepoznal,
jenž by to tělo viděl ubohé.
I spálili ho na hranici hned,
a převelké to tělo, bědný prach,
sem nesou v malé urně kovové
ti z fockých mužů, jimž tak velel král,
by došel pohřbu v zemi otců svých –

Tak tomu jest. Je bolno o tom slyšet,
a vidět? – nám, co jsme to viděli,
to největší je z pohrom, jež jsem zažil.

Pauza; dojetí u všech.

NÁČELNICE SBORU:

Ó běda! Rod mých pánů bývalých
je do kořene, zdá se, vyhuben!

KLYTAIMÉSTRA (*probírá se z dojetí*):

Co je to, Die? Mám to štěstím zvat
či neštěstím, však ziskem? Jaký bol
svou pohromou si život zachovat!

PĚSTOUN:

Proč jsi tak, paní, skleslá nad tou zprávou?

KLYTAIMÉSTRA:

Je úžasné být matkou! Nemá zášť
k svým dětem, byť jí ubližovaly.

PĚSTOUN:

Nuž nadarmo jsem přišel, jak se zdá.

KLYTAIMÉSTRA (*horlivě*):

Ne nadarmo! Jak to, že nadarmo?
Vždyť důkazy mi neseš bezpečné,
že zahynul plod mého života,
jenž odpad' od prsu i péče mé
a jako vyhnanec žil v cizině
a od té doby, co vlast opustil,
mne nespátril a jen mi vyčítal
smrt otcovu a zlou mi hrozil mstou,
takže mě sladký spánek za noci
ni za dne nepojímal – žila jsem
jak v stínu smrti po celý ten čas!
A nyní – dnešek strachu zbavil mne

jak před ním, tak i
(ukazuje na ÉLEKTRU)
před tou zde; je ta
tím větším zlem, že se mnou bydlela
a stále pila srdce mého krev.

Jásavě.

A nyní před jejími hrozbami
jsem bezpečna a blaze budu žít!

ÉLEKTRÁ *(se za této řeči vytrhla z bolestného mlčení):*

Já nešťastná! Ted' nad tvým osudem
lze zalkat, bratře, když tak dokonav
jsi matce pro smích! Ó jak je to krásné!

KLYTAIMÉSTRA:

Ne s tebou, s ním však ano, tak jak jest!

ÉLEKTRÁ *(vzpíná ruce):*

Ó slyš to, Nemesis nebožtíkova!

KLYTAIMÉSTRA:

Slyšela, koho měla, svedla dobrou věc!

ÉLEKTRÁ:

Ó vysmívej se! Ted' ti přeje štěstí.

KLYTAIMÉSTRA *(výsměšně):*

A nezničíš je ty a Orestés?

ÉLEKTRÁ:

Jsme sami zničeni – jak zničit tebe?

PĚSTOUN sledoval ten výstup, a projevoval útrpnost s ÉLEKTROU.

KLYTAIMÉSTRA (k PĚSTOUNOVI):

Jdi za svou cestou hoden velké mzdy,
žes křiky halasné jí přetrhl.

PĚSTOUN (chladně):

Vše tedy v pořádku, já mohu jít.

KLYTAIMÉSTRA (horlivě):

Ne, ne! To nejednal bys ke cti mně
ni příteli, jenž tě k nám vypravil.
Pojď' dovnitř! Ta necht' křikem želí zde
i svého i svých přátel neštěstí!

Vejde s PĚSTOUNEM a se služkou do domu.

ÉLEKTRÁ (ke SBORU):

Zdaž v zármutku a bolu zatkala
ta bídná, zaplakala nad synem,
jenž takto zahynul – co myslíte?
Šla odtud s výsměchem! Já ubohá!
Jaks mě svou smrtí zničil, drahý bratře!
Tys odešel a všechny naděje,
jež zbyly ještě v srdci, vyrvals mi:
žes živ a přijdeš otce pomstíti
a též mne ubohou. Kam půjdu teď?
Jsem sama, když jsem tebe ztratila
i otce. Zas již musím sloužit těm,

kdo mi jsou z lidí nejprotivnější,
těm vrahům otce. Ach, jak krásný stav!
Však já už s nimi v domě nebudu!
Svým žitím zhrdnu, přátel nemajíc,
a zde se u vrat sama umořím.
A jsem-li komu z domu na obtíž,
ať usmrtí mne! Smrt mi bude vděk
a žítí trudno; nepřeji si žít!

Vrhne se k zemi před vraty paláce.

SBOR (*mluví jednotliví členové*):

Kde jsou as, kde Diovy blesky, kde Hélios zářný,
jestliže patří na tyto činy
a klidně je snesou a skrývají?

ÉLEKTRÁ (*zakrývá si obličej, vzlyká*):

Ach běda, ach žel!

SBOR:

Ó dítě mé, cos propukla v pláč!

ÉLEKTRÁ:

Ó –

SBOR (*vpadá*):

Zmlkni a střež se rouhavých slov!

ÉLEKTRÁ:

Ach, zničíš mě!

SBOR:

Jak?

ÉLEKTRÁ:

V nitru budíš mi v toho naději,
který zřejmě již k Hádu odešel;
ač se rozplývám v slzách žalostných,
ty mě útěchou ještě zdeptáváš.

SBOR:

Byl sklácen v hrob mocný kdys vladař, Amfiaréos,
osidlem choti, ze zlata skutým;
však v podsvětí nyní, jak dobře vím –

ÉLEKTRÁ:

Ach běda, ó žel!

SBOR:

– zas vládne dál, jsa mocen svých sil!

ÉLEKTRÁ:

Ó –

SBOR (vpadá):

Opravdu žel! Ta bídnicie přec –

ÉLEKTRÁ:

– pak zhynula!

SBOR:

Ba.

ÉLEKTRÁ:

Vím to, chápu to. On však v pohromě
našel mstitele. Mně již nebude
nikdo mstitelem! Jeden jediný
 pryč mi odešel, vyrván ze světa.

SBOR:

Tys došla svrchovaných béd.

ÉLEKTRÁ:

Já vím, až příliš dobře to vím!
Je strastný a žalostný život můj,
pln slz a hnusu a nářků.

SBOR:

Zřeli jsme vše, co díš.

ÉLEKTRÁ:

Proto mne již nechtějte klamat. Vím –

SBOR:

Co díš?

ÉLEKTRÁ:

– už vznešeného otce syn,
můj sourodý bratr mi pomoci neposkytne.

SBOR:

Všem lidem zemřít souzeno.

ÉLEKTRÁ (řezavě):

Zdaž tak, jak zemřel ubožák on,

že za rychlé jízdy závodní
se v tenké řemení vpletou?

SBOR:

Strašná to pohroma!

ÉLEKTRÁ:

Jak by ne? A v dáli, mé péče prost –

SBOR:

Ó žel!

ÉLEKTRÁ:

– byl vložen do urny, a já
ni pohřbem ho nemohla poctít, ni oplakati!

Přispěchá radostně CHRÝSOTHEMIS, za ní služebná.

CHRÝSOTHEMIS:

Má drahá sestro, radost pudí mne
nic nedbat slušnosti a kvapit sem:
já nesu radost, strastí úlevu,
v nichž dosud tonulas a sténala!

ÉLEKTRÁ (*ponuře*):

Kde ty bys mohla pomoc naléztí
mým ranám, které nelze zahojit?!

CHRÝSOTHEMIS:

Slyš, Orestés nám přišel – věř, co dím! –
tak zřejmě přišel, jako vidíš mne!

ÉLEKTRÁ:

Což šlíš, nešťastná, a vysmíváš
se vlastnímu i mému neštěstí?

CHRÝSOTHEMIS:

Při krbu otcovském, já nemluvíím
snad ze svévole – on nám vskutku přišel!

ÉLEKTRÁ:

Ty nešťastná! A kdo ti pověděl
tu zvěst, že na ni tolik spoléháš?

CHRÝSOTHEMIS:

Mně? Nikdo, vím to, jasné důkazy
jsem zřela – proto na to spoléhám!

ÉLEKTRÁ:

Důkazy? Jaké? Cos, ty nešťastná,
to zhlédla, že tak zhoubným ohněm pláš?

CHRÝSOTHEMIS:

Slyš, při bozích, a až mne vyslechneš,
pak zvi mě bláhovou neb rozumnou!

ÉLEKTRÁ:

Když ti to dělá radost, nuže mluv!

CHRÝSOTHEMIS:

Nuž vše ti povím, co jsem spatřila.
Když přijdu k staré hrobce otcovské,
zřím čerstvé proudy mléka z vrcholu

se řinout mohyly, a otcův rov
byl kvítím všeho druhu obsypán.
I žasnu, když to zhlédnu, rozhlížím
se kolem, není-li kdo nablízku,
však vidouc, že je v celém kraji klid,
jdu blíže, a tu na okraji hrobu
zřím kadeř svěží, čerstvě střiženou.
Jak jsem ji zhlédla, ach, já nebohá,
hned napadne mne obraz, duši mé
tak známý: to jsou stopy Oresta,
jenž je nám ze všech lidí nejdražší!
I zdvihnu kadeř, výkřik potlačím,
leč zrak se stopil v slzách radosti –
Jsem přesvědčena, nyní jako dřív,
že tato pocta přišla od něho!
Vždyť komu jinému to přísluší
než mně a tobě? Já to nebyla,
ty také ne – a jak by? Beztrestně
ni k bohům nesmíš
(ukazuje na palác)

jíti odtud ven.

A matka? Ach, ta nemá v oblíbě
co takového činit; mimoto
by sotva zůstal takový čin skryt.
Ne, ne, tu poctu vzdal tam Orestés!
Bud' klidná tedy, drahá! Člověka
vždy neprovází osud stále týž.
Nám dosud nepřál, ale v dnešní den
se nám snad hojné blaho naplní.

ÉLEKTRÁ *(s povznesenou soustrastí):*

Jak dávno už tě želím, bláhová!

CHRÝSOTHEMIS:

Co to? Ty nemáš radost z řeči mé?

ÉLEKTRÁ:

Vždyť nevíš, ni kde jsi, ni kam se řítíš!

CHRÝSOTHEMIS:

Že nevím, co jsem jasně viděla?

ÉLEKTRÁ:

Je mrtev, nešťastnice, jeho pomoc
ta tam – už s ničím k němu nevzhlížej!

CHRÝSOTHEMIS:

Ó žel, já bídná! – Od koho to víš?

ÉLEKTRÁ:

Řekl to svědek jeho záhuby.

CHRÝSOTHEMIS:

Kde je ten člověk? Trnu úžasem.

ÉLEKTRÁ (*ukazuje na dům*):

Zde – matce milý a ne protivný.

CHRÝSOTHEMIS:

Ó žel, já bídná! – Od koho však jsou
ty hojné dary na otcově hrobě?

ÉLEKTRÁ:

To je tam nejspíš na památku kdos
dal k poctě zesnulého Oresta.

CHRÝSOTHEMIS:

Ten ubohý! A já jsem s radostí
sem spěchala s tou zprávou, neznajíc
té naší rány. Teď tu shledávám
jak dřívější, tak nové pohromy.

ÉLEKTRÁ:

Tak tomu jest. Však poslechneš-li mne,
pak svrhneš břímě útrap nynějších.

CHRÝSOTHEMIS:

Což vzkřísím někdy z mrtvých zemřelé?

ÉLEKTRÁ:

To nemíním. Tak nerozumná nejsem.

CHRÝSOTHEMIS:

Co tedy kážeš, k čemu mám dost sil?

ÉLEKTRÁ:

Hleď provést směle, co ti navrhnu!

CHRÝSOTHEMIS:

Já neodmítnu, co je prospěšné.

ÉLEKTRÁ:

Však uvaž, bez námahy nejde nic!

CHRÝSOTHEMIS:

To vím, a ve všem přispěji, seč jsem.

ÉLEKTRÁ:

Nuž poslyš, k čemu jsem se rozhodla!
Jak víš i ty, jsme bez pomoci teď
svých přátel: Hádés nám je uchvátil
a odňal, a my samy zbýváme.
Dokud jsem slýchala, že bratr je
pln sil a vzkvétá, doufala jsem, že
kdys přijde pomstít vraždu otcovu.
Když už ho není, vzhlížím k tobě teď,
bys neváhala se mnou, sestrou svou,
teď pachatele vraždy otcovy,
Aigistha, zabít – vždyť se nemusím
již tajit před tebou! Jak dlouho as
chceš ještě čekat lehkomyšlně
a k jaké vzhlížíš jisté naději,
když můžeš už jen vzdychat, zbavena
jsouc bohatství a statků otcovských,
a můžeš lkáti, že tak dlouhý čas
už vadneš neprovdána, bez chotě?
A též už nedoufej, že dosáhneš
kdy toho! Není přece Aigisthos
tak bezhlavý, by nechal někdy vzkvést
rod můj či tvůj k své jisté záhubě.
Však budeš-li se mými radami
teď řídit, předně chválu zbožnosti
si získáš u těch drahých zesnulých,
jak otce, tak i bratra v podsvětí.
A dále ušlechtilou v budoucnu
tě budou zvat, jak také rodem jsi,
a důstojného sňatku dosáhneš;
vždyť po všem zdárném každý hledí rád.
A nevidíš, co slávy způsobíš

i mně i sobě, poslechneš-li mne?
Neb který občan, který cizinec,
jenž nás kdy spatří, nepozdraví nás
as takovouto řečí pochvalnou?
„Hle, vizte ty dvě sestry, přátelé,
jež dům svých otců od zla spasily
a nešetříce žití zchystaly
svým nepřátelům, kdysi mocným, smrt!
Ty musí každý milovat a ctít
a pro statečnost ve shromážděních
a při slavnostech poctu vzdávat jim.“
Tak bude o nás každý vyprávět,
a sláva zaživa i po smrti
nás obě bude stále provázet.

Nuž poslechni, má drahá, bratrovi
i otci přispěj, zbav těch útrap mne,
zbav jich i sebe! Věz, že mrzce žít
je mrzké lidem ve cti zrozeným.

NÁČELNICE SBORU:

V tak vážných věcech dodá rozvaha
i mluvčímu i posluchači sil!

CHRÝSOTHEMIS (k NÁČELNICI):

Však nebýt ona myslí bláhové,
ó ženy, dříve než by mluvila,
dbala by jistě opatrnosti,
a ona nedbá!

K ÉLEKTŘE.

Nač jsi upjala
své zraky, že se chystáš útočit
tak směle a že mne zveš na pomoc?
Jsi slepá. Vždyť jsi žena, a ne muž
a slabší jsi než tvoji odpůrci!
Jim štěstí dal dnes osud, kdežto náš
se rozplývá a vyprchává v nic.
Kdo ujde tedy trudu, pohromám,
chtě takového muže usmrtit?
Jsme nešťastné, nuž hled', ať většího
si ještě nezjednáme neštěstí
tvou řečí, jestli ji kdo uslyší!
Co je nám platné slavné pověsti
si vydobýt a zemřít neslavně?
Neslavně! Smrt přec není nejhorší;
je horší, touží-li kdo zemřít
a nemůže ni toho dosíci.
Nuž prosím tě, než zhynem docela
a rod náš vyhladíme, zkrot', ach, zkrot'
svou vášeň! Já tvá slova zachovám
jak nevyřčená, nevyplněná;
ty nabud' aspoň jednou rozumu
a mocným ustupuj, jsouc bezmocná.

NÁČELNICE SBORU (k ÉLEKTŘE):

Poslechni! Neboť moudrost s rozvahou
je pro člověka ziskem nejlepším.

ÉLEKTRÁ (k CHRÝSOTHEMIDĚ):

Cos řekla, čekala jsem, vědouc dobře,
že zamítneš, co jsem ti nabízela.

Nuž musím vlastní silou provést
to dílo; já ho nenechám jen tak!

CHRÝSOTHEMIS (*ironicky*):

Ó!
Tu smělost při otcově smrti mít
jsi měla! Vše bys byla provedla!

ÉLEKTRÁ:

V mé povaze byla, rozum však byl slab.

CHRÝSOTHEMIS:

Hleď celý život tak být rozumná!

ÉLEKTRÁ:

Tak radíš, že mi nechceš pomáhat.

CHRÝSOTHEMIS:

Kdo chystá zlo, ten sám zlo zakouší.

ÉLEKTRÁ (*výsměšně*):

Jak skvěles moudrá, hnusně zbabělá!

CHRÝSOTHEMIS:

I chválu tvou kdys klidně vyslechnu.

ÉLÉKTRÁ:

Té ode mne se nikdy nedočkáš!

CHRÝSOTHEMIS:

Čas je dost dlouhý, by to rozhodl.

ÉLEKTRÁ:

Jdi odtud! V tobě není pomoci.

CHRÝSOTHEMIS:

I jest, však ty ji nechceš chápati.

ÉLEKTRÁ:

Nuž jdi a vyzrad' to vše matce své!

CHRÝSOTHEMIS:

Tak příliš zas tě v zášti nechovám.

ÉLEKTRÁ:

Jen poznej aspoň, že mě vedeš k necti!

CHRÝSOTHEMIS:

Ne k necti, ale k bezpečnosti své!

ÉLEKTRÁ:

Mám činit, co se tobě právem zdá?

CHRÝSOTHEMIS (*přisvědčuje*):

Až budeš moudrá, povedeš ty mne.

ÉLEKTRÁ:

Je zlé, když chybuje, kdo dobře mluví!

CHRÝSOTHEMIS:

Tos řekla správně, jakým trpíš zlem.

ÉLEKTRÁ:

Což se ti nezdá správné to, co říkám?

CHRÝSOTHEMIS:

To, co je správné, leckdy škodí těž.

ÉLEKTRÁ:

Dle těchto zásad nemám chuti žít.

CHRÝSOTHEMIS:

Budeš mě chválit, provedeš-li svou!

ÉLEKTRÁ:

Však provedu svou! Ty mne nezastrašíš.

CHRÝSOTHEMIS:

Opravdu nezměníš svůj úmysl?

ÉLEKTRÁ (*s odmítavým gestem*):

Nic není nad zlou radu horšího.

CHRÝSOTHEMIS (*chystá se k odchodu*):

Ty se mnou, zdá se, v ničem nesouhlasíš.

ÉLEKTRÁ:

Ne; tak jsem se už dávno rozhodla.

CHRÝSOTHEMIS:

Já tedy půjdu. Ty přece nemáš chuť
má slova chválit, já tvé chování.

ÉLEKTRÁ:

Jen vejdi. Byť sis toho velmi přála,
já tebe následovat nebudu.
Je pošetilé honit prázdný stín.

CHRÝSOTHEMIS:

Myslíš-li, že jsi nějak přemoudrá,
měj si tu moudrost! Až se ocitneš
už v bídě, ráda pochválíš mou řeč.

Vejde se služebnou do domu. ÉLEKTRÁ stojí nepřítomně v myšlenkách.

SBOR (*odvrácen od ÉLEKTRY*):

Hle, ve výši ty rozumné ptáky,
jak létají a shánějí potravu pro staré,
kteří je na svět přivedli,
kteří je v mládí pěstili:
proč si tak nevedem též my lidé?
Bud' mi však svědkem Diův blesk,
svědkem bud' Themis nebeská:
nadlouho neujdem trestu!
Pověsti, božstvo ty podsvětní,
ohlas tam dole pod zemí
synům Átrea žalnou zvěst,
dones jim hanbu tu neradostnou:

Že jejich dům je chorobou stížen
již z dávných let a dnes že se opět pospolu
střetli dva rodu potomci,
kteří se nechťí přátelsky
srovnat. Ta dívka se zmítá v bouři,
zrazena, sama, nebohá,
pro otcův osud věčně lká,
tak jako žalobný slavík,
nedbajíc, že ji snad stihne smrt,
ochotna vzdát se života,

zhubí-li ty dvě lýtice.
Najde se dítě tak ušlechtilé?

Obrátí se k ÉLEKTŘE.

Nikdo z lidí dobrých a zdárných
nechce nečestně žít, ó dítě, dítě mé,
hanobit jméno a pověst svou.
Tak také ty jsi zvolila
slavný, však žalný život;
tys odvrhla vše, co nekrášlí,
a získala naráz dvojí čest:
být zvána výtečnou i moudrou dcerou.

Kéž mi žiješ a bohatstvím, mocí
předčíš sílu svých nepřátel, ó dítě mé,
jak jsi jim nyní poddána!
Sic vidím, že ti nepřeje
osudu ruka skoupá,
však nejsvětějších zákonů
jsi dbalá, a tak sis dobyla
svou zbožnou láskou nejkrásnější chvály.

Ze strany přichází ORESTÉS a PYLADÉS se dvěma průvodci; jeden z nich nese popelnici.

ORESTÉS:

Jsme, milé ženy, dobře zpraveni
a jdeme dobře, kam si přejeme?

NÁČELNICE SBORU:

A co tu hledáš, proč sem přicházíš?

ORESTÉS:

Hledám už drahý čas dům Aigisthův.

NÁČELNICE SBORU (*ukazujíc na dům*):

Jdeš dobře; správně ti kdos poradil.

ORESTÉS:

Kdo z vás by tedy v domě oznámil
naš vytoužený příchod společný?

NÁČELNICE SBORU (*ukazujíc na ÉLEKTRU*):

Má-li to sdělit nejbližší, zde ta!

ORESTÉS (*k ÉLEKTŘE*):

Jdi, ženo, oznam, že tu hledají
nějací fíčtí muži Aigistha!

ÉLEKTRÁ (*hledí na urnu*):

Ó běda! Snad ne s jasným důkazem
té zvěsti, kterou jsme tu slyšeli?

ORESTÉS:

Tvé zprávy neznám. Starý Strofios
mi svěřil poselství stran Oresta.

ÉLEKTRÁ:

Co je to, hosti? Jak se strachuji!

ORESTÉS (*ukazuje na popelnici*):

Zde nesu v této malé nádobě,
jak vidíš, skrovné zbytky mrtvého.

ÉLEKTRÁ:

Já bídná! Tot' ta zvěst! Zřím před sebou
už jasně ono břímě, jak se zdá.

ORESTÉS:

Želíš-li Orestova neštěstí,
věz, jeho tělo skrývá tato urna.

ÉLEKTRÁ:

Ó hoste, je-li skryt v té nádobě,
ach, dovol mi ji vzítí do rukou,
ať mohu oplakat a oželet
svůj rod i sebe s tímto popelem!

ORESTÉS (*k průvodcům*):

Dejte jí urnu, ať je kdokoli!
Snad o to z nepřátelství nežádá;
Spíš je to známá nebo příbuzná.

ÉLEKTRÁ (*převezme popelnici*):

Památko, která zbýváš po muži
mně nejmilejším, po Orestovi,
ach, jak ho nyní jinak přijímám,
než jsem kdys v jeho návrat doufala,
když jsem ho posílala do světa!
Dnes, hochu, držím ve svých rukou nic,
a z domu jsem tě statným vyslala.
Ó kéž bych byla žití pozbyla,
než jsem tě do ciziny vyslala,
vlastníma rukama tě unesla
a tajně zachránila před smrtí;
tys raději měl zhynout v onen den

a spolu s otcem v hrobě spočinout!
Však takto zhynuls bídňě v cizině
jak psanec, vzdálen svého domova
a od své rodné sestry odloučen,
a já jsem nebohá tě nemohla
ni omýt, ani – jak se slušelo –
vzít z ohně, který všecko spaluje,
tvých pozůstatků tíhu neblahou:
čís cizí ruce ošetřily tě,
ty nebohý, a teď sem přicházíš,
ach, skrovné břímě v skrovné nádobě.

Ó žel, já nebohá! Je ztracena
má dávná péče, sladká námaha,
s níž jsem tě často ošetřovala
– tys přece nebyl nikdy miláčkem
své matky jako spíše mým, a já,
ne ti, kdo byli v domě, pěstounkou
i sestrou tvou jsem vždycky slula. Teď
to všechno v jediný den zaniklo
tvou smrtí. Odešels, jak vichřice
vše s sebou strhnuv. Otec je ten tam,
tys mrtev, pryč, a já jsem mrtva s tebou,
smějí se vrazi, šílí radostí
ta nemateřská matka, neznalá
těch častých zpráv, jež jsi mi posílal,
že se tu jako mstitel objevíš,
ty sám, ty sám! Však osud neblahý
jak tvůj, tak také můj, ten zmařil vše:
tak mi tě poslal sem – ne předrahý
tvůj zjev, však popel nicotný a stín –

Óh žel, žel!
Ach, jinochu ubohý, ach,
jenž na hroznou cestu – ó žel, žel! –
byls poslán, jaks mě zničil, předrahý!
Ba zničils mne, ty hlavo bratrská!
I přijmi mě teď do té schránky své,
v to pouhé nic mne samu, pouhé nic,
ať bydlím dole s tebou napříště!
Když bývals tady, snášela jsem vždy
týž los co ty, i toužím také teď
zemřít jak ty a sdílet s tebou hrob.
Vždyť zřím, že mrtvé nic už nebolí.

NÁČELNICE SBORU:

Byl smrtelný tvůj otec, smrtelný
byl Orestés. Měj rozum, krot' svůj žal!
Všem je nám souzeno to vytrpět.

ORESTÉS (*v rozčilených rozpacích*):

Ó žel, co říci? Nevím, jakých slov
se chopit. Nemohu se zdržet již.

ÉLEKTRÁ:

Jaký to bol? Kam míří ta tvá řeč?

ORESTÉS:

Ty jsi ta slavná, krásná Élektrá?

ÉLEKTRÁ:

Jsem, ovšem zubožená nesmírně.

ORESTÉS:

Oh, jaké neblahé to neštěstí!

ÉLEKTRÁ (*s údivem*):

Snad nelkáš, cizinče, tak nade mnou?

ORESTÉS (*pohlíží na ni*):

Ó tělo nectně, hříšně ztýrané!

ÉLEKTRÁ:

To jistě želiš, cizinče, jen mne!

ORESTÉS:

Ten neblahý tvůj život bez sňatku!

ÉLEKTRÁ:

Proč hledíš na mne tak a naříkáš?

ORESTÉS:

Jak jsem byl neznalý své velké bídy!

ÉLEKTRÁ:

A z kteréhoš to poznal výroku?

ORESTÉS:

Z pohledu na bohatství útrap tvých.

ÉLEKTRÁ:

To vidíš jenom malou část mých běd!

ORESTÉS:

Lze vidět něco nad to horšího?

ÉLEKTRÁ (*přisvědčujíc*):

Já žiji s těmi, jimiž zabit byl –

ORESTÉS:

Kdo, na které to vrahy narážíš?

ÉLEKTRÁ:

– můj otec. Já jim musím otročit.

ORESTÉS:

A kdo tě dohání k té nutnosti?

ÉLEKTRÁ:

Matkou se zve, však z matky nemá nic.

ORESTÉS:

Nutí tě mocí nebo strádáním?

ÉLEKTRÁ:

Strádáním, mocí, všelikými zly.

ORESTÉS:

Kdo by moh' přispět, zabránit jí v tom?

ÉLEKTRÁ:

Kdos mohl. Toho popel přinesls.

ORESTÉS:

Nešťastná, jak tě dávno lituji!

ÉLEKTRÁ:

Tys jediný mě z lidí politoval.

ORESTÉS:

Mne jediného trýzní bolest tvá.

ÉLEKTRÁ:

Snad nejsi nějaký náš příbuzný?

ORESTÉS (*ukazuje na ženy*):

Rád povím, jsou-li ty nám příznivy.

ÉLEKTRÁ:

Jsou, budeš mluvit k věrným; neváhej!

ORESTÉS (*chápe se urny*):

Nuž pusť tu nádobu, ať všechno zvíš!

ÉLEKTRÁ (*se brání*):

Ne, probůh, cizince, to nedělej!

ORESTÉS:

Bud' poslušná mých slov a nechybíš.

ÉLEKTRÁ:

Ach, prosím, neber mi to nejdražší!

ORESTÉS:

Ne, vezmu!

ÉLEKTRÁ:

Jak jsem bídná pro tebe,
můj bratře, nesmím-li tě pohřbítí!

ORESTÉS:

Mluv zbožně! Vždyť je nesprávné, že lkáš.

ÉLEKTRÁ:

Nesprávné, pro mrtvého bratra lkát?

ORESTÉS:

Tak nesmíš o svém bratru hovořit!

ÉLEKTRÁ:

Což jsem snad mrtvého tak nehodna?

ORESTÉS:

Ne. Ale

(ukazuje na urnu, kterou se jí snaží odejmout)
do toho ti není nic!

ÉLEKTRÁ *(se brání):*

Je, pakli držím tělo Orestovo!

ORESTÉS:

Ne Orestovo – to je pouze lest!

ÉLEKTRÁ *(v překvapení povoluje):*

Kde tedy je hrob toho nebožáka?

ORESTÉS *(odevzdává urnu jednomu z průvodců):*

Kde? Nikde! Nemá hrobu, kdo je živ.

ÉLEKTRÁ:

Co pravíš, hochu?

ORESTÉS:

Pravdu, žádnou lež.

ÉLEKTRÁ:

On tedy žije?

ORESTÉS (*přisvědčuje*):

Pakli jsem živ já!

ÉLEKTRÁ (*nesměle*):

Jsi ty snad on?

ORESTÉS (*ukazuje jí levou ruku*):

Jen pohleď na otcův
ten prsten: poznej, zdali mluvím pravdu!

ÉLEKTRÁ (*klesá mu v objetí*):

Ó drahý dni!

ORESTÉS:

Ba drahý, souhlasím.

ÉLEKTRÁ:

Ó hlase, přišels?

ORESTÉS:

Slyš jej zde z mých úst!

ÉLEKTRÁ:

Tys v rukou mých?

ORESTÉS:

Kéž mě tak navždy máš!

ÉLEKTRÁ (*k ženám*):

Ó nejmilejší ženy, občanky,
zde vizte, to je Orestés, jenž lstí
nám zemřel, lstí se nám však zachránil!

NÁČELNICE SBORU:

Ó dítě, vidíme, a nad štěstím
mi kanou z očí slzy radosti.

ÉLEKTRÁ:

Ó bratře můj,
můj bratře z bytosti, jež je mi nejdražší,
tys přišel teď konečně
a spatřils, našel, koho sis tak přál!

ORESTÉS:

Jsem zde, buď zticha však a vytrvej!

ÉLEKTRÁ:

Co jest? Proč?

ORESTÉS (*ukazuje na palác*):

Líp mlčet, sic to uvnitř zaslechnou.

ÉLEKTRÁ:

Ó slyš mne, Artemis, vždy panenská bohyně,
tak nikdy se nesnížím, bych dala se zastrašit
tou ženou, jež tu žije
jak země daremné břímě!

ORESTÉS:

I v ženách bojovný přec bývá duch!
Vždyť to víš dobře ze zkušenosti.

ÉLEKTRÁ:

Ó hrůza hrůz!
Tys neskrytě připomněl ten neblahý osud náš,
kterého nelze kdy odčinit
ni smazat z paměti.

ORESTÉS:

To vím. Však z činů těch lze vzpomenout,
až volnost slova k tomu vybídne.

ÉLEKTRÁ:

Ó celý čas
ó celý přítomný čas by právem se slušelo
té hrůzy vzpomínat!
Dnes konečně smím mluvit svobodně!

ORESTÉS:

Tak jest, nuž chraň si této svobody!

ÉLEKTRÁ:

Co díš? Jak?

ORESTÉS:

Nech mnoha slov, kde není k tomu čas!

ÉLEKTRÁ:

Kdo takto by za slova chtěl mlčení zaměnit
a měl by to za vhodné, když ty ses objevil zde?

Vždyť jsem tě dneska zhlédla
krom nadání nečekaně!

ORESTÉS:

Ty jsi mě zhlédla, když mi kázali
sem přijít bozi; dřív jsem nemohl.

ÉLEKTRÁ:

Tím větší cítím vděk
než dříve, jestliže bůh tě vypravil pod náš krov.
Spatřuji řízení božské v tom,
co chceme podniknout.

ORESTÉS:

Nerad bych bránil té tvé radosti,
mám strach však, že jí příliš podléháš.

ÉLEKTRÁ:

Ty, jenž ses po době tak dlouhé rozhodl
k té cestě vítané, jež vedla ke mně,
hled' na bídu mou a nechtěj mne –

ORESTÉS:

Co nemám činit?

ÉLEKTRÁ:

– o tu velkou radost
mě připravovat z té tvé drahé tváře.

ORESTÉS:

I jiným bych to velmi zazlíval!

ÉLEKTRÁ:

Nuž slibuješ!

ORESTÉS:

Ó jak by ne?

ÉLEKTRÁ:

Slyšíc onu zvěst, můj drahý, netušenou, hroznou,
vzrušení jsem potlačila,
nebohá, a vyslechla ji v němém bolu.
Teď tě mám, ty ses mi zjevil
se svou drahou, milou tváří,
které nezapomenu ani v bídě!

ORESTÉS *(se vyvine z jejího objetí):*

Už zanech řečí zbytečných a nic
mi nevykládej, jak je matka zlá,
jak otcův statek loupí Aigisthos
a mrhá, rozhazuje nazdařbůh;
tou řečí zmeškala bys vhodný čas.
Jen to mi zjev, co bude nyní vhod:
kde objevit se máme nebo skrýt,
abychom nynější svou výpravou
svým nepřátelům zarazili smích.
Až nyní vejdem, hled', ať matka nic
z tvé rozradostněné tváře nepozná,
spíš jako nad skutečnou pohromou
hled' naříkati! Zdaří-li se vše,
pak se lze volně radovat a smát.

ÉLEKTRÁ:

Ó bratře, chci se nyní chovat tak,

jak tobě milo. Těchto radostí
jsem dosáhla přec tebou, nikoli
svým přičiněním jsem je získala,
a seabemíř bych tebe nechtěla
ni za velikou cenu zarmoutit;
vím, že bych takto špatně sloužila
té dnešní šťastné změně osudu.
Sám jistě – jak by ne? – znáš z doslechu
stav věcí: není doma Aigisthos,
však matka ano. Ale neboj se,
že uzří zářit úsměvem mou tvář.
Má hrud' je dávno záští zalita,
a neustanu plakat radostí,
co jsem tě zhlédla. Jak bych ustala,
když jsem tě při té jedné cestě sem
jak mrtvým, tak i živým spatřila?
Jak nenadálou provedls mi věc!
Ni otce, kdyby ke mně přišel živ,
bych nyní nemohla mít za přízrak,
však věřila bych, že ho vskutku zřím.
Když ses nám tedy takto navrátil,
veď nás, jak chceš! Já sama byla bych
z dvou věcí jedné došla: spasila
se čestně, nebo čestně zemřela.

ORESTÉS (*naslouchá směrem ke vchodu do paláce*):

Mlč, prosím! Slyším z domu někoho,
jak vychází!

ÉLEKTRÁ (*horlivě změněným hlasem k ORESTOVI a jeho družině*):

Jen vstupte, cizinci,

zvlášť nesete-li to, co nikdo v domě
ni neodmítne, ni rád nepřijme.

PĚSTOUN (*vychází obezřele z paláce*):

Vy velcí blázni, myslí zbavení,
což nedbáte už pranic života,
či svého rozumu jste pozbyli,
když nezříte, že nejste u bran jen,
leč přímo v jícnu nejhoršího zla?
Však kdybych nebyl dávno na strážii
zde u těch dveří, byl by záměr váš
se dostal dříve do domu než vy!
Já jsem si uložil však nad tím bdít.
Teď nechte dlouhých řečí, jásavé
a nesmírné teď nechte radosti
a vstupte dovnitř! Neboť váhati
je špatné při takovém podniku;
čas už vás nutí mít jej za sebou.

ORESTÉS:

Jak stojí věci v domě, až tam vejdu?

PĚSTOUN:

Vše stojí dobře; nepozná tě nikdo.

ORESTÉS:

Oznámils tuším, že jsem zahynul.

PĚSTOUN:

Jsi tady mužem v Hádu, tím buď jist!

ORESTÉS:

A mají radost, či co říkají?

PĚSTOUN (*s netrpělivým odmítavým gestem*):

Až při činu o tom! Tak je příznivo
jim vše, i to, co není příznivo.

ÉLEKTRÁ (*s podivem oba sleduje*):

Kdo je to, bratře? Pověz, při bozích!

ORESTÉS:

Ty nechápeš?

ÉLEKTRÁ:

Ne, nemám tušení.

ORESTÉS:

Což nevíš, komus mě kdys svěřila?

ÉLEKTRÁ:

Co pravíš, komu?

ORESTÉS:

Čí to ruce mne
tvou péčí do Fókidy unesly?

ÉLEKTRÁ:

Tot' ten, jenž z mnoha sluhů jediný
byl shledán věrným při otcově vraždě?

ORESTÉS:

Tot' on – už zanech dalších otázek!

ÉLEKTRÁ (*se laská s PĚSTOUNEM*):

Ó drahý dni! Ó ty, jenž jediný
jsi zachránil dům Agamemnonův,
jak to, žes přišel? Jsi to vskutku ty,
jenž zbavil mne i toho
(*ukazuje na ORESTA*)

mnoha béd?

Ó drahé ruce, službo nohou tvých
mně přemilá, jak to, že se mnou byls
tak dlouho, aniž jsem tě poznala,
a tys mi nenaznačil (ničil jsi
mě slovy!), že máš pro mne libou věc?!
Bud' zdrav, můj otče! Jak bych otce zřela!
Bud' zdrav! Věz, k tobě z lidí největší
jsem zášť i lásku v týž den pojala.

PĚSTOUN (*jemně ji odmítá*):

To stačí, tuším. Vše, co mezitím
se zběhlo, vyprávět – ach, Élektro,
co dní a nocí v kruhu ubíhá,
a ty ti zjeví jasně vše, co chceš!

K ORESTOVI a PYLADOVI.

Vám, co tu stojíte, pak dím: je čas
ted' k činu, ted' je sama Klytáiméstra,
ted' není v domě nikdo ze sluhů.
Však prodlíte-li ještě, uvažte,
že s těmito vám hrozí bojovat
a s mnoha ještě zkušenějšími!

ORESTÉS (*k PYLADOVI*):

Již není k tomu činu, Pylade,
nám třeba mnoha slov: co nejrychleji
už vstupme, jen co vzdáme poklonu
zde u vrat sochám bohů otcovských.

ORESTÉS, PYLADÉS a PĚSTOUN se klanějí sochám bohů, posílají jim rukou políbení a chvíli se tiše modlí.

ÉLEKTRÁ (*k soše Apollónově*):

Ó vládce Apollóne, s nimi slyš
i mne, jež jsem tě často při prosbách
tím, co jsem měla, štědře poctila!
Dnes, lycký Apollóne, seč jen jsem,
tě žádám, vzývám, prosím: Laskavým
bud' pomocníkem našich záměrů
a ukaž lidem, jakou odměnou
se odvděčuje za bezbožnost bůh!

Všichni vejdou do paláce, SBOR zůstane sám.

SBOR:

Ejhle, jak žene se sem
bůh Arés, soptě krev, již nelze odvrátit!
Teď vešly právě pod krov domu tohoto
ty feny nechybné, jež vzápětí stíhají
zlé skutky zločinců.
A vidění, jež v nitru zřím,
se nebude už dlouho vznášet ve výši.
Do domu veden je muž,
jenž kráčí krokem lstným, jak mstitel zemřelých,
jde v staroslavné, skvělé sídlo otcovo

a drží v ruce meč, jenž čerstvě nabroušen.
A Hermés, Majin syn,
ten úskok zakryv temnotou,
jej bez meškání vede přímo k cíli již.

ÉLEKTRÁ (*vyjde chvatně z paláce; dveře nechá pootevřeny*):
Ó drahé ženy, muži provedou
své dílo hned; vy tiše čekejte!

NÁČELNICE SBORU:
Co jest? Co činí?

ÉLEKTRÁ:
Ona zdobí k pohřbu
tu urnu; oni stojí nablízku.

NÁČELNICE SBORU:
A ty, proč vyběhlas?

ÉLEKTRÁ:
Chci hlídati,
by Aigisthos nás v domě nepřekvapil.

KLYTAIMÉSTRA (*volá po domě*):
Á! á!
Hó, krove, přátel zbavený
a plný vrahů – běda mi!

ÉLEKTRÁ (*ukazuje na dům, řezavě*):
Tam křičí kdos – mé drahé, slyšíte?

NÁČELNICE I. POLOSBORU (*zakrývá si oči*):

Jak strašný křik! Já nebohá!

Jak mne hrůzou mrazí!

KLYTAIMÉSTRA:

Ó hrůza, hrůza! Aigisthe, kde jsi?

ÉLEKTRÁ:

Zas někdo volá!

KLYTAIMÉSTRA:

Dítě, dítě mé,
měj slitování s matkou!

ÉLEKTRÁ:

Mělas ty
kdy slitování s ním a s jeho otcem?

NÁČELNICE I. POLOSBORU:

Město a neblahé Pelopovo plémě,
hubí tě, hubí tě dnešní strašný den!

KLYTAIMÉSTRA:

Jsem raněna!

ÉLEKTRÁ (*volá do domu*):

Dej druhou, máš-li sílu!

KLYTAIMÉSTRA:

Ó běda mi!

ÉLEKTRÁ:

Kéž také Aigisthovi!

Malá pauza; ticho.

NÁČELNICE I. POLOSBORU:

Ach, plní se již kletba zlá,
žijí, kdo dlí v podsvětí!
Krev hříšná proudí odplatou,
ti vraždí svoje vrahy,
kdož jsou dávno mrtví.

Z paláce vycházejí ORESTÉS a PYLADÉS s tasenými zkrvavenými meči.

NÁČELNICE SBORU:

Zde jsou! Ač Areovy žertvy krev
jim kane z rukou, nemohu je kárat.

ÉLEKTRÁ:

Oreste, jak se daří?

ORESTÉS:

V domě dobře –
ač je-li dobrá věštba Foibova.

ÉLEKTRÁ:

Je mrtvá, bídnice?

ORESTÉS (přisvědčuje):

Už neměj strach,
že tě kdy znectí zloba matčina.

ÉLEKTRÁ (*jásavě*):

Hó! hó!
Den vítězství a svobody
nám svitl, drahý bratře můj!

ORESTÉS:

Krot' radost, nejásej tak nad smrtí!

NÁČELNICE II. POLOSBORU (*vyhlíží stranou*):

Dost řečí! Vidím Aigistha,
jak se zjevně blíží.

ORESTÉS (*k PYLADOVI*):

Teď přišla chvíle k činu, Pylade!

ÉLEKTRÁ (*ukazuje na dům*):

Vraťte se, hoši!

ORESTÉS s několika členy vyhlíží stranou; ÉLEKTRÁ se připojí.

ORESTÉS:

Nuže, vidíte
ho někde na nás jíti?

ÉLEKTRÁ:

Hle, tam jde,
pln radosti se vrací z předměstí!

NÁČELNICE II. POLOSBORU (*k ORESTOVI a PYLADOVI*):

Rychle si pospěšte oba do předsíně,
abyste provedli zdárně další čin!

ORESTÉS:

Ten provedem!

ÉLEKTRÁ:

Spěj tam, kam zamýšlíš!

ORESTÉS:

Již jdu.

ÉLEKTRÁ:

A zde zas obstarám vše já.

ORESTÉS a PYLADÉS vstoupí do domu; ÉLEKTRÁ zavře vrata.

NÁČELNICE II. POLOSBORU (k ÉLEKTRĚ):

Což, nebylo by prospěšné
k muži tomu promluvit
několik přívětivých slov?
V boj se spravedlností
nic netuše se pustí!

ÉLEKTRÁ ji pokynem umlčí, poodstoupí od vrat a se sklopeným zrakem zůstane stát.

AIGISTHOS (vystoupí ze strany, sám):

Kdo ví, kde jsou ti fóctí cizinci,
co prý nám nesou zvěst, že Orestés
se zabil v troskách vozů závodních?

Zpozoruje ÉLEKTRU.

A tebe ptám se, tebe –

ÉLEKTRÁ *vzhledne.*

– ano, tebe,
jež jsi tak drzá dříve bývala!
Je tvá to nejspíš starost, nejspíše
to tuším víš a můžeš povědět.

ÉLEKTRÁ *(klidně):*

Vím, ovšem, sic bych byla neznalá
osudu bytosti mně nejdražší.

AIGISTHOS:

Nuž pověz mi, kde jsou ti cizinci?

ÉLEKTRÁ *(ukazujíc na dům):*

Zde! Milou hostitelku stihli tam.

AIGISTHOS:

A oznámili vskutku, že je mrtev?

ÉLEKTRÁ:

Ba, dokonce jej přišli ukázat.

AIGISTHOS:

Je tedy zde a lze se přesvědčit?

ÉLEKTRÁ:

Je. Pohled naň je tuze žalostný!

AIGISTHOS:

Krom zvyku mluvíš dnes k mé radosti!

ÉLEKTRÁ:

Měj radost, je-li ti to radostné!

AIGISTHOS:

Bud' zticha, dveře domu otevři
a zjev, co tají, ať to Argejští
a Mykéňané všichni jasně zří,
by každý, kdo se lichou nadějí
snad dříve těšil v muže onoho,
jej viděl mrtvého a uzdu mou
ted' přijímal a nechtěl zmoudřeti
až násilím a trestem z moci mé!

ÉLEKTRÁ (*jde k vratům paláce*):

Již plním rozkaz. Čas mě naučil
být moudrou, poslouchati mocnějších.

Otevře vrata. Za nimi se objeví ORESTÉS a PYLADÉS s průvodci; stojí u már, na nichž leží zahalená mrtvola.

AIGISTHOS (*se přiblíží*):

Ó Die, jaký výjev! Jistě božstvo
to nastrojilo – avšak je-li hřích,
co pravím, zmlknu. – Nuže odhalte
tu roušku z tváře, abych oplakal
i já tu bytost se mnou spřízněnou!

ORESTÉS:

Tak učiň sám. Je to tvá věc, ne má
to spatřit, pozdraviti přátelsky.

AIGISTHOS:

Máš pravdu, poslechnu.

K ÉLEKTŘE.

Ty zavolej
mi Klytaiméstru, je-li někde v domě!

ORESTÉS:

Té jinde nehledej: je u tebe!

AIGISTHOS (*hledí naň chvíli nechápavě, pak naráz přistoupí a odhrne
roušku z tváře*):
Ó běda!

ORESTÉS s družinou ho obstoupí.

ORESTÉS:

Koho se děsíš? Neznáš mne?

AIGISTHOS:

Já bídný! Jací muži! V jaká osidla
jsem upadl?

ORESTÉS:

Což dávno nevidíš,
že mluvíš s žijícími mrtvými?

AIGISTHOS:

Ó běda, chápu! Není pochyby,
že to tu se mnou mluví Orestes!

ORESTÉS (*ironicky*):

Jak dlouhos bloudil, skvělý hadači!

AIGISTHOS:

Jsem ztracen, bídny! Ale dovol mi
jen několik slov!

ÉLEKTRÁ (*k ORESTOVI*):

Probůh, nenechej
ho dále mluvit, rozváděti řeč!
Co nejrychlejš ho usmrť, usmrť ho
a předhod' hrobařům, jichž hoden je,
 pryč z našich očí! To jen může mi
být někdejších mých strastí úlevou.

ORESTÉS (*k AIGISTHOVI*):

Jdi rychle dovnitř! O tvou duši se
teď vede závod, a ne o slova.

AIGISTHOS:

Proč chodit dovnitř? Je-li ten čin krásný,
nač třeba tmy? Proč neskolíš mne hned?

ORESTÉS:

Nech rozkladů! Jdi tam, kdes usmrtil
mi otce: na témž místě zemřeš ty!

AIGISTHOS:

Což musí tento palác nezbytně
zřít všechnu bídu Pelopova rodu?

ORESTÉS:

Tvou ano! To ti věštím neklamně.

AIGISTHOS (*posměšně*):

Otcovým umem se to nepyšníš!

ORESTÉS:

Svým odmlouváním cestu zdržuješ!
Jdi!

AIGISTHOS:

Ved' mne!

ORESTÉS:

Ne, ty musíš přede mnou!

AIGISTHOS:

Abych neuprch'?

ORESTÉS:

Abys nezemřel,
jak se ti líbí. Musím přihlédnout,
aby ti byla trpká ta tvá smrt.
A takový by trest měl postihnout
hned všechny, kteří zákon přestoupí;
pak nebylo by mnoho zločinců.

Všichni vejdou do domu.

NÁČELNICE SBORU:

Ó Átreúv rode, cos vytrpěl běd,
však nabyls konečně volnosti zas,
jsa upevněn nynějším ěinem!

Ženy odcházejí.

Sofoklés

Élektrá

Edice Drama

Překlad Ferdinand Stiebitz

Ilustrace na obálce John Schwegel/Shutterstock.com

Redakce Petra Kučerová

Vydala Městská knihovna v Praze

Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání

Verze 1.0 z 28. 2. 2023

ISBN 978-80-274-3122-9 (epub)

ISBN 978-80-274-3123-6 (pdf)

ISBN 978-80-274-3124-3 (prc)